

pak existuje naděje, že se změní i vaše intuice. Ale pokud jste si jistá, že mi nemůžete stoprocentně věřit a že proti mně něco musíte podniknout, pak bych vás chtěl poprosit, abyste z toho vyvodila důsledky. Nemusíte přece chodit k terapeutovi, který se účastní spiknutí proti vám. Ani pro mě není možné léčit právníčku, která proti mně shromažďuje důkazy, aby mě dostala před soud. Pokud tohle chcete, měla byste léčbu přerušit a pustit se do sepisování žaloby. Prosím, rozhodněte se.“

„Ale takové rozhodnutí přece nemohu učinit hned na místě.“

„Nemusí to být hned, ale brzy. Ne-li kvůli vám, pak kvůli mně.“

„Co tím myslíte?“

„Nemohu pracovat pod výhrůžkami. To narušuje mou spontaneitu a tvořivost. Rozhodněte se, zda chcete být mým nepřitelem, nebo mou pacientkou. Obojí zároveň není možné. Do naší příští schůzky se prosím rozhodněte. Vím, že své myšlenky neovládáte, ale své činy máte pod kontrolou. Pokud přistě přijdete, budu věřit tomu, že jste se rozhodla ukončit tažení proti mně a chovat se jako pacientka. Pokud se domníváte, že vás klamu, pak raději zůstaňte doma a hodte mě do jednoho pytle s terapeuty, kteří vás zklamali.“

Sarit se na příští schůzku dostavila a prohlásila, že je s mým požadavkem v zásadě srozuměna. Stanovil jsem si však ještě jednu podmínku: I kdyby na sobě své podezření nedávala znát, měla by mi ho přesto do všech podrobností popsat. Souhlasila i s tím, čímž jsme dosáhli důležitě tého terapeutického cíle: Paranoidní nutkání už se nebude projevovat v jejím chování, nýbrž slovy. Pacientova schopnost převést svou poruchu do řeči je jedním z nutných předpokladů psychoanalytické terapie a v mnoha případech tím také začíná proces uzdravení.

Saritina nedůvěra však nevyvymizela během jednoho dne – a v podstatě úplně nevyvymizela nikdy. Sklon vidět pouze prázdnou polovinu sklenice byl očividně součástí její povahy. U druhých vždy hledala a nacházela zistnost a úmysl poškodit. To, co se však pomalu bez vlivu léků měnilo, byl její způsob vidění. V chování lidí kolem sebe začala rozpoznávat i další, méně ohrožující motivy a nenechávala se ve svém jednání vést pouze podezřívavostí. Jako právníčka sklízela další úspěchy, protože v tomto povolání se její přirozená nedůvěra prokázala jako užitečný pra-

covní nástroj. Tím se její osud lišil od osudu jiných lidí, kteří rovněž trpí paranoidními bludnými představami, ale jejichž porucha je na rozdíl od její mnohem vážnější – od schizofreniků.

Schizofrenie je možná nejtěžší duševní chorobou. Bohužel je velmi rozšířená: Trpí jí jedno procento lidí. Propuká především v druhém či třetím desetiletí života a tlustou černou čarou škrtná všechny plány do budoucnosti. Dá se léčit, ale většinou ne vyléčit.

V posledních patnácti letech byly objeveny faktory, které schizofrenii spouštějí, a byly vyvinuty nové terapie, které jsou účinnější než všechny předchozí. Přesto nás schizofrenie stále staví před jednu záhadu: Na rozdíl od pacientů s těžkou depresí nebo bipolární afektivní poruchou, tedy rovněž závažnými duševními nemocemi, nedosáhnou schizofrenici už nikdy své nejdejší psychické úrovně, což se v mnoha případech rovná životní tragédii.

Protože většina schizofreniků není schopna se sama žít a psychoanalýzy ani psychoanalytické terapie u nich zpravidla nezabírají, v různých praxích se s nimi lze setkat jen zřídka. Většinou jsou léčeni v různých zařízeních, na psychiatrických klinikách, v sociálních ústavech či v napolo otevřených domovech. Jeden z mých posledních schizofrenních pacientů byl Milton Kaplan, kterého jsem poznal během své praxe v newyorské Presbyteriánské nemocnici.

„Psssssssssssst!“

Otočil jsem se, ale nikoho jsem neviděl. Napřed jsem tedy zamkl dveře oddělení a nechal svazek klíčů v klouznout do kapsy, a pak jsem ho objevil. Stál za rohem schodiště a usmíval se na mě. Ačkoli byl o hlavu vyšší a zhruba o padesát kilogramů těžší než já a právě se vykradl ze zamčeného oddělení, nemohl jsem jinak, než se na něho taky usmát. Milton Kaplan byl jeden z mála lidí, kteří ze mě během dlouhých pochmurných měsíců na tomto oddělení vyloudili úsměv. Byl tak mezi schizofreniky výjimkou, neboť kvůli zplnění jejich afektů se s nimi dá jen zřídka navázat nějaký citový vztah. Tento jev, který se jen těžko popisuje, ale zřejmě se vycítí, přispívá k sociální izolaci většiny schizofreniků.